

חברי המותב:
 פרופ' אליעזר לדרמן – אב"ד
 פרופ' מנוחה בירנבוים
 מר אסף שמרת

החלטה

זוהי בקשת רשות ערעור וערעור על החלטת ביניים של כבוד הממונה על המשמעת, פרופ' רון חריס, מיום 11.4.06. בהחלטתו זו, פסק הממונה, בהמשך לבקשת הקובל להביא עדויות נוספות לאחר שהסתיימה פרשת התביעה, שרשימת עדי הקובל ותמצית העדויות יועברו לעיונו ולעיון ב"כ הנקבל בטרם מתן החלטה בבקשה. במקביל, פסק הממונה, בהתייחסו לבקשת ב"כ הנקבל להעיד עדים מטעמו במסגרת פרשת ההגנה, כי ב"כ הנקבל תגיש לעיונו ולעיון הקובל את רשימת העדים שבכוונתה להעיד, פרט לנקבל, ואת תמצית עדותם. כמו כן הוסיף הממונה וקבע כי באשר לרצון ב"כ הנקבל לערער את מהימנות העד המרכזי של הקובל, תבחר ב"כ הנקבל שני ארועים, שלהערכתה הם בעלי המשקל הגדול ביותר להוכחת טענת אי-המהימנות ותציין מיהם העדים המתייחסים לכך. הממונה הוסיף כי החלטה סופית לענין המשך ניהול הדיון המשמעתי תתקבל על ידו אחר שימסרו לו רשימות העדים על ידי הצדדים.

עם קריאת בקשת ב"כ הנקבל למתן רשות הערעור והתגובה מטעם הקובל, החלטנו ליתן רשות ערעור לנקבל, וביום 12.6.06 קיימנו את ישיבת הערעור. לאחר ששמענו את דברי ב"כ הנקבל והקובל, קיבלו הצדדים את הצעתו של בית הדין כי רשימת עדי ההגנה, באמצעותם תבקש הגנה לערעור את אמינותו של עד הקבילה העיקרי, מר עופר עמוס, תוגבל לארבעה עדים והם יוכלו להעיד על אירועים שונים. רשימת עדי הנקבל ותמצית עדותם תוגש מראש לעיונו של כבוד הממונה אך לא תועבר לעיון הקובל קודם לדיון. החלטת הממונה לא הטילה הגבלה על זכות הנקבל להביא, במסגרת פרשת ההגנה, עדים נוספים מטעמו שיעידו בסוגיות אחרות, הנוגעות במישרין לאירוע נשוא הקבילה ולנסיבותיו.

נהירים לנו לחלוטין שיקוליו של הממונה על המשמעת, בבקשו להגביל את מספר עדי הנקבל בסוגיית המהימנות. יש חשיבות רבה לרכיב היעילות בדיון המשמעתי. הדבר מקצר לא רק את משך ההליך, אלא תורם תרומה של ממש לאפקטיביות שלו ולקיצור עינוי הדין הנלווה אליו מעצם טיבו. אולם, בנסיבות המקרה, מתאזנים יתרונות אלה ביתרונות אחרים, המצדדים בהיענות ולו חלקית לבקשת הנקבל. ראשית, הנקבל הוא זה המבקש להביא עדים נוספים, משמע, מותר הוא על קיצור עינוי הדין. שנית, תוספת זמן הדיון, בעקבות העדויות הנוספות אינה משמעותית, והיא תחזק אצל הנקבל את תחושת מתן ההזדמנות הנאותה להצגת עמדתו בפני הממונה.

עם זאת, מבקשים אנו להדגיש כי אין להרשות לנקבל להפוך את הדיון נגדו לבמה לתקיפת העד המרכזי של הקבילה - המתלונן. הדיון המשמעותי הנוכחי בוחן אך ורק את אחריותו של הנקבל בנושא המשמעת. אם חושב הנקבל לנכון להתלונן על התנהגותו של העד, עומדות לפניו דרכי פעולה אחרות לעשות כן, בתחום האוניברסיטה ומחוצה לה. הוא ודאי מודע לכך. מכל מקום, העדים שיוכל הנקבל להעיד במסגרת ההליך נגדו, מלבד עדי הגנה שיתייחסו ישירות לאירוע נשוא הדיון, יהיו עדים שעדותם תתייחס למהימנות עד הקבילה, ובראשם לדברים שאמר העד המתלונן בעדותו בדיון המשמעותי נשוא הדיון. חזקה על הממונה שיקבע את מימצאיו בנושאי המשקל והמהימנות המסורים להכרעתו.

אשר לקובל, במידת הצורך, יוכל הוא לפנות לממונה בבקשה להרשות לו להעיד עדים ולהביא ראיות אחרות על מנת לסתור טענות העולות מראיות ב"כ הנקבל, ואשר הוא – הקובל – לא יכול היה לצפותן מראש. הממונה יכריע בבקשה כזו, אם תוגש, בהתאם לסמכותו ולשיקול דעתו.

מצאנו לנכון להוסיף מילים בדבר תכולת עיקרי סדר הדין הפלילי, בנושאי מהלך הדיון והבאת הראיות, על הדיון המשמעותי באוניברסיטה.

1. בעיקרון אין תקנון המשמעת האוניברסיטאי כבול בהוראות סדרי הדין והבאת הראיות במשפט הפלילי. סעיף 57.1 לתקנון קובע מפורשות כי "הממונה ינהל את הדיון ויקבל ראיות בדרך שתראה לו צודקת ויעילה." כלומר, רשאי הממונה לסטות מסדרי הדין והבאת הראיות הפליליים ואין הוא כפוף להם.

2. בנושא מהלך הדיון המשמעותי והבאת הראיות, מקבל העיקרון האמור חיזוק גם מהגיון הדברים. הדיון המשמעותי האוניברסיטאי שונה ממשפט פלילי רגיל, ככל שהדבר נוגע לזהות בעלי הדין, קרי הצדדים למשפט. בעוד שבדיון פלילי רגיל ניצבת, בדרך כלל, המדינה, על ארגונה, מוסדותיה ומשאביה מול נאשם, אשר כוחותיו ומשאביו מוגבלים הרבה יותר, הרי שבדיון המשמעותי בכלל, ובזה באוניברסיטה בפרט, מצטמצמים במידה מסוימת פערי כוחות אלה.

3. אין כוחה של אוניברסיטה ככוחה של מדינה בבואה לנהל הליך משפטי. לרשות המדינה עומדים מנגנוני חקירה מקצועיים, מעבדות, אנשי מקצוע ומומחים לאיסוף ראיות ולבדיקתם. האוניברסיטה, לעומת זאת, נאלצת להסתפק במנגנון ובאמצעים צנועים מאד לאיסוף ראיות ולבחינתם, ואין באפשרותה להשקיע את הזמן והמשאבים העומדים לרשותה של המדינה.

4. אי השוויון, שביסוד כוחה הגדול ומשאביה הרבים של המדינה מול כוחו ומשאביו המוגבלים של הנאשם, הוא אחד הפרמטרים ביסוד הוראות סדר הדין הפלילי המנסות למזער את פערי הכוח בין הצדדים. כך למשל, מחייב סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב 1982 את התביעה לחשוף את חומר החקירה העומד ברשותה לעיונו של הנאשם, וסעיף 85 מחייב את התביעה לחשוף את רשימת עדיה עובר לעדותם, ואילו הנאשם אינו מחויב לעשות כן. (ראו בהקשר זה גם את דבריו של השופט הנדל בע"פ (ב"ש) 7267/98 ציון לגזאל נ' מדינת ישראל (לא פורסם) אשר צוטטו בבקשת רשות הערעור על ידי ב"כ הנקבל).

אולם, למרות צמצום פערי הכוח בין הצדדים והיתרו הכללי של סעיף 57.1 לתקנון, ראוי שסטייה מסדרי הדין והבאת הראיות בפלילים תעשה בדיון המשמעותי בזהירות, תוך דיון לגופם של דברים ואיזון ראוי בין יעילות דיונית מחד גיסא, ופגיעות אפשריות בצדדים מאידך גיסא, ולא כדבר שבשגרה. במיוחד אמורים

מנחם אייל נ' הממונה על המשמעת באוניברסיטת חיפה " (לא פורסם) שצוטטו בבקשת

רשות הערעור).

5. אנו סבורים כי העברת תמצית עדויות עדי הנקבל לעיונו של ב"כ הקובלת עובר לעדותם והגבלת מספר האירועים אליהם יתייחסו עדי הנקבל, בשאלת המהימנות לשנים בלבד, פוגעת יתר על המידה בנקבל. הרחבנו, כאמור, במעט את יכולת תמרונו לבקש ולהתמודד עם שאלת המהימנות, ושימרנו גם לנקבל את היתרון, המוקנה לנאשם בהליך הפלילי, "להפתיע" את התובע בתכני פרשת הגנתו. כאמור, היה ולאחר פרשת ההגנה, ובעקבות ה"הפתעה" תבקש הקבילה להביא עדים נוספים מטעמה לסתור טענות שלא יכלה לצפות מראש, תגיש בקשה לממונה, שישקלה לגופה. - הצדדים קיבלו את הצעתנו, כאמור לעיל.
6. והערה אחרונה לסדר: כללי הציטוט האחיד קובעים כללים ברורים כיצד יצוטט בכתבי הטענות פסק דין שפורסם, ומוסיפים כי פסק דין שלא פורסם יצורף במלואו לכתב הטענות. הדבר לא נעשה במקרה דנן, ומן הראוי שבעתיד יעשו הצדדים כן.

ניתן היום, 30.4.06 שלא בנוכחות הצדדים. המזכירות האקדמית תודיע לצדדים על ההחלטה. פסק הדין יפורסם בלא ציון שמו של הנקבל.

אמנם, יהא זה מרחיק לכת, להשוות את האוניברסיטה בכובעה כקובלת שווה בגודלה ובכוחה לנקבל, אלא שיהא זה מרחיק לכת עד מאד לומר כי פערי הכוח בין האוניברסיטה ובין הנקבל שווים לפערי הכוח בין המדינה ובין הנאשם.

מר אסף שמרת
חבר מותב

פרופ' מנוחה בירנבוים
חברת מותב

פרופ' אלי לדרמן
נשיא ביה"ד לערעורים